

فصلنامه رهیافت‌های نوین مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی

شماره هفتم، پائیز ۱۴۰۱

نوع مقاله: علمی پژوهشی

صفحات: ۱۳۰-۱۱۵

واکاوی مولفه‌های سبک زندگی مدیران در حکمرانی اسلامی از دیدگاه امام خامنه‌ای

اصغر رجبی ده برزویی^۱

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۰۷/۰۵ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۰۹/۱۲

محمد بیدگلی^۲

چکیده

سبک زندگی اسلامی در سال‌های اخیر مورد توجه و تاکید امام خامنه‌ای بوده است. سوال از چگونگی سبک زندگی مدیران در نظام جمهوری اسلامی ایران به لحاظ فلسفه سیاسی، یک پرسش جدی و بنیادی است. تاثیرات منفی سبک زندگی غربی را می‌توان در ابعاد فردی و اجتماعی مدیران اسلامی در مواردی مشاهده نمود. سبک زندگی از دیدگاه امام خامنه‌ای می‌تواند به‌عنوان یک نقشه راه و دکترین مورد استفاده کلیه نهادها، موسسات و مدیران در تمام رده‌های مدیریتی قرار گیرد. در پژوهش حاضر تلاش شده به این سؤال پاسخ داده شود که مولفه‌های سبک زندگی مدیران در حکمرانی اسلامی از دیدگاه امام خامنه‌ای چیست؟ یافته‌های این تحقیق با تکیه بر اندیشه امام خامنه‌ای عبارتند از: ایمان، عقلانیت، عدالت اجتماعی، ساده‌زیستی، مسئولیت‌پذیری، مشورت‌پذیری و اصلاح الگوی مصرف می‌باشند. پژوهشگران در این مقاله با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی با اتکا به منابع مکتوب کتابخانه‌ای و مقالات به بررسی این موضوع می‌پردازند. دستاوردهای این پژوهش از نوع کاربردی است زیرا سبک زندگی مدیران به عینیت‌های بیرونی جامعه اشاره دارد.

کلمات کلیدی

امام خامنه‌ای، حکمرانی اسلامی، سبک زندگی، مدیران اسلامی، مسئولیت‌پذیری

۱- گروه معارف، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول) asgharrajabi021@gmail.com

۲- گروه حقوق، واحد ورامین-پیشوا، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. mohammad.bidgoli@yahoo.com

جامعه‌شناسان، روانشناسان و اندیشمندان اخلاقی هر کدام به سهم خود و از دریچه نگاه خود به سبک زندگی پرداخته‌اند. سبک زندگی از موضوع‌های جدید در جامعه ما است که بعد از تأکیدات مقام معظم رهبری جای خود را به‌عنوان یک بحث جدید در پژوهش‌ها و تحقیقات اندیشمندان و پژوهشگران حوزه و دانشگاه باز کرده است. در ارتباط با واکاوی مفهوم سبک زندگی به‌عنوان یک مسأله مهم و اساسی، باید گفت که رهبر انقلاب مفهوم سبک زندگی را یکی از ابعاد پیشرفت در مفهوم اسلامی قلمداد می‌کنند که باید به آن اهمیت داد. ایشان بیش از دو دهه است که به صورت مستقیم و غیر مستقیم مسائل مختلف سبک زندگی را مورد اهتمام قرار داده‌اند.

جمهوری اسلامی برگرفته از دین اسلام است که چه در کتاب آسمانی‌اش و چه در روایات و احادیث پیامبر و ائمه‌اش تعبیر و گزاره‌های بسیاری راجع به ویژگی‌های حاکمان آمده که یکی از آنها سبک زندگی آن‌ها است. سبک زندگی دایره‌های بسیار گسترده دارد: از آرایش مو و آراستگی ظاهری گرفته تا انتخاب رنگ لباس و مدل کفش و چیدمان اسباب و اثاثیه منزل تا نحوه گذران اوقات فراغت و معماری و شهرسازی و از چگونگی امرار معاش گرفته تا چگونگی عبادت و عمل به دستورات دینی. به تعبیر دیگر، همه روابط چهارگانه انسان به یک معنا می‌توانند زیر مجموعه سبک زندگی به شمار آیند: رابطه انسان با خدا، رابطه انسان با خود، رابطه انسان با دیگران و رابطه انسان با محیط زیست (شریفی، ۱۳۹۲: ۳۲).

امام خامنه‌ای در دیدار اعضای مجلس خبرگان فرمودند: قدرت مّلی که می‌گوییم یک امر مرکّب است، یک مجموعه است؛ یک مجموعه به‌هم پیوسته است. قدرت مّلی را در یک نقطه خاصی، در یک جریان و حرکت خاصی نباید دید، [بلکه] یک امری است که مجموعه‌ای از عناصر وجود دارد که اگر این‌ها جمع شد، قدرت مّلی به وجود می‌آید که حالا من چند مورد از این‌ها را ذکر می‌کنم. یک رکن دیگر، فرهنگ و سبک زندگی است؛ این هم یک رکن قدرت است. اگر چنانچه [یک ملت] از لحاظ سبک زندگی، تابع و اسیر دیگران و تابع بدون رأی و نظر دیگران باشند و فرهنگ مستقرّ خودشان را نداشته باشند، طبعاً این ضعف شدیدی در قدرت مّلی است (بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۹/۱۲/۱۴۰۰).

نوع سبک زندگی مدیران در یک نظام سیاسی به طور اعم و در جمهوری اسلامی ایران به نحو اخص، هم در جامعه و هم در حکمرانی مسئولان تأثیرگذار است. در پژوهش حاضر تلاش شده به این سؤال پاسخ داده شود که مولفه‌های سبک زندگی مدیران در حکمرانی اسلامی از دیدگاه امام خامنه‌ای چیست؟

واکاوی مولفه‌های سبک زندگی مدیران در حکمرانی اسلامی از دیدگاه.../رجبی ده‌برزویی و بیدگلی

یافته‌های این تحقیق با تکیه بر اندیشه امام خامنه‌ای عبارتند از: ایمان، عقلانیت، عدالت اجتماعی، ساده‌زیستی، مسئولیت‌پذیری، مشورت‌پذیری و اصلاح الگوی مصرف می‌باشند. پژوهشگران در این مقاله با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی با اتکا به منابع مکتوب کتابخانه‌ای و مقالات به بررسی این موضوع می‌پردازند. دستاوردهای این پژوهش از نوع کاربردی است زیرا سبک زندگی مدیران به عینیت‌های بیرونی جامعه اشاره دارد.

پیشینه پژوهش

سبک زندگی هم از جهت نظری و هم تحقیقاتی، پیشینه‌ای چندان قوی ندارد؛ به ویژه در موضوع سبک زندگی اسلامی که معدودی کتاب و چند مقاله، همه داشته‌های پژوهشگران در این حوزه را شامل می‌شود. در خصوص مسئله مولفه‌های سبک زندگی مدیران پژوهش‌های صورت گرفته‌است که در جدول زیر به برخی از آنها که در برخی جنبه‌ها به این پژوهش نزدیک‌تر بودند اشاره شده‌است:

نویسندگان - روش استفاده شده	اهداف و یا سؤالات اصلی	مهمترین یافته‌ها
تاج‌بخش-علیرضا ۱۴۰۰ کیفی- نمونه‌گیری هدفمند و نظری	واکاوی مولفه‌های سبک زندگی شهید سلیمانی	توجه به شاخص‌های سبک زندگی این شهید والامقام، می‌تواند جوانان را در مقابل توطئه‌های سوء و مخرب بیگانگان بیمه نموده است
بنائیان سفید و یارمحمد ۱۳۹۵ روش ترکیبی (کمی و کیفی)	واکاوی مفهومی سبک زندگی اسلامی ایرانی از دیدگاه امام خامنه‌ای در آینه آیات قرآن کریم و روایات ائمه اطهار (ع)	همسویی دیدگاه امام خامنه‌ای در قرآن کریم و روایات با ساحت‌های شش‌گانه مشخص گردید
ابراهیم پور، رحیمی ۱۳۹۶ روش اسنادی	مولفه‌ها و شاخص‌های سبک زندگی اسلامی	مولفه‌ها و شاخص‌های سبک زندگی اسلامی شامل ده مؤلفه عبادی، اجتماعی، باورها به مفاهیم هستی‌شناختی، اخلاق، اقتصاد، علم، سلامت، دفاعی و زمان‌شناختی است
رضایی، جعفری ۱۳۹۴ توصیفی تحلیلی	زمینه‌شناسی سبک زندگی ایرانی اسلامی	پیشنهادهایی برای سیاستگذاری فرهنگی
مفتح، محمد هادی ۱۳۹۳ توصیفی تحلیلی	سبک زندگی مدیران زمینه‌ساز	ایشان سبک زندگی مدیران را در دو عرصه فردی و مدیریتی مورد بررسی و کنکاش قرار داده است
مردانی نوکنده و عنایتی ۱۳۹۳ توصیفی تحلیلی	مدیریت اسلامی و سبک زندگی در پرتو فرهنگ ساده‌زیستی	نامبرده سبک زندگی را در پرتو ساده‌زیستی، تعالی و تکامل را برای همگان در مقاله خود مورد کنکاش قرار داده است.

فصلنامه رهیافت‌های نوین مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی، شماره ۷، پائیز ۱۴۰۱

ارتقای عملکرد کاری و رفتارهای فرانش مددکاران در ارتباط با مددجویان	مولفه‌های رفتاری مدیران در تقویت رفتارهای فرانش مددکاران کمیته امداد امام (ره)	مرتضوی و لکزیان ۱۳۹۶ روش کلایزی
رابطه معناداری بین هوش هنری و مولفه‌های آن با بهداشت روان	مولفه‌های هوش هنری و تاثیر آن بر بهداشت روان	حسن پور و جباری ۱۴۰۰ کیفی و مصاحبه نیمه ساختاریافته

وجه نوآوری مقاله حاضر نسبت به مطالعات پیشین

منظور از نوآوری یعنی به کارگیری توانایی های ذهنی برای ایجاد یک فکر یا پژوهشی جدید. همان طور که در جدول فوق دیده می‌شود پژوهش‌هایی در خصوص سبک زندگی مدیران صورت گرفته است، اما مقاله پیش رو به تحلیل مولفه‌های سبک زندگی مدیران در حکمرانی اسلامی در اندیشه امام خامنه‌ای می‌پردازد. با تلاش صورت گرفته و تحلیل متون سخنان مقام معظم رهبری در چارچوب نظری یاد شده، مولفه‌های سبک زندگی مدیران استخراج شده است که در قسمت یافته‌ها ذکر می‌گردد.

روش پژوهش

روش به کاررفته در این مقاله، روش گفتمان لاکلا و موف می‌باشد. این پژوهش از نوع کاربردی است و روش گردآوری داده‌ها، کتابخانه‌ای و اسنادی می‌باشد. تحلیل داده‌ها با روش گفتمانی لاکلا و موف و تکیه بر داده‌ها صورت گرفته و از طریق آن به تجزیه و تحلیل متون مربوط به بیانات امام خامنه‌ای در سنوات مختلفی که ایشان بیاناتی داشته‌اند به‌عنوان کردار گفتمانی زبانی پرداخته شده است. گفتمان‌ها همواره به‌واسطه دشمن هویت پیدا می‌کنند و نظام معنایی خود را بر اساس آن تنظیم می‌کنند (منشی‌زادگان و همکاران، ۱۶۳: ۱۴۰۱). در روش تحلیل متن، متن و اجزای درونی آن بر اساس مولفه‌ها و عناصر تشکیل دهنده آن مورد بررسی قرار می‌گیرد تا معنای متن از خلال آن استخراج شود (عترت‌دوست، ۱۳۹۸: ۲۹۴). البته متن، حاصل و نتیجه گفتمان است و گفتمان‌ها الگوی عمل و کاربندی متن‌ها هستند. (ازکیا و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۶۹/۲) که ما در این مقاله دو گفتمان اسلامی و غربی را در سبک زندگی مدیران جمهوری اسلامی ایران از منظر مقام معظم رهبری آیت‌الله خامنه‌ای بررسی می‌کنیم. در این راستا به تحلیل متن کیفی سخنانی‌های مقام معظم رهبری می‌پردازیم که به صورت گزینشی و بر اساس مقولات طرح شده در چارچوب نظریه گفتمان لاکلا و موف، مفاهیم موردنظر استخراج و واکاوی شده‌اند. براین مبنا، از چارچوب‌های مفهومی این رویکرد و مولفه‌های سبک زندگی به‌عنوان مدلی

واکاوی مولفه‌های سبک زندگی مدیران در حکمرانی اسلامی از دیدگاه.../رجبی ده‌برزویی و بیدگلی

نظری برای واکاوی و سنجش داده‌ها در چارچوب روش گفتمان و تعیین فرآیندسازی بهره برده‌ایم. اعتبار در روش‌های کیفی بر کیفیت بیان مفاهیم و استدلال تکیه دارد؛ بنابراین انسجام نظری و عملی و پذیرش عرفی نتایج می‌تواند ملاک مناسبی برای پذیرش تحلیل و توصیف آن به شمار آید.

سبک زندگی اسلامی از دیدگاه مقام معظم رهبری

واژه سبک زندگی، واژه‌ای نسبتاً جدید در ادبیات علمی و فرهنگی بشر است. برخی از جامعه‌شناسان مدعی‌اند از اصطلاحات ابداعی ماکس وبر جامعه‌شناس فرانسوی است (مهدوی‌کنی، ۱۳۸۷: ۱۰۶). در مقابل، برخی از روانشناسان علاقمندان که جعل و ابداع این اصطلاح را به آلفرد آدلر، اهل اتریش و بنیان‌گذار رویکردی در روانشناسی با نام روانشناسی فردی، نسبت می‌دهند (کاویانی، ۱۳۹۱: ۶۷). سبک زندگی عبارت است از مجموعه‌ای از ارزش‌ها، نوع نگاه، تفکر و شیوه‌های رفتاری که یک فرد در طی زندگی به کار می‌بندد. سبک زندگی مهم‌ترین منبع هویت یک انسان است و نشان‌دهنده پیشینه فرهنگی، اجتماعی، اعتقادی و قومیتی اوست.

اسلام به‌عنوان مترقی‌ترین مکتب الهی که حاصل پردازش و توسعه ادیان مکاتب الهی از ابتدا تا عصر خاتمیت است، دارای اهداف عالی و غایبات متعالی است. لذا از همان ابتدای ظهور، در پی اصلاح رفتار انسان و تبیین الگوهای مناسب رفتاری برای او بوده تا او را به سر منزل سعادت برساند. به تصریح قرآن کریم هدف خداوند از خلقت انسان، عبادت و بندگی و در نتیجه تقرب به آستان حق تعالی، یعنی منشا و مبدا کمال و زیبایی و قدرت مطلق است. پس تمام رفتارهای عناصر انسانی در جامعه موردنظر اسلام، اعم از فرد و جامعه، باید در جهت نیل به این هدف باشد. از این‌رو هدف غایی در سبک زندگی اسلامی، تقرب انسان خاکی به عالم ملکوت است. در این دیدگاه، دنیا ابزاری برای رشد و تعالی انسان می‌باشد.

حضرت آیه الله خامنه‌ای در دیدارهای مختلف با اندیشمندان و صاحب‌نظران حوزوی و دانشگاهی به صورت مستقیم بحث از سبک زندگی را مورد توجه قرار داده‌اند هر چند در سال‌های قبل نیز به صورت غیرمستقیم و در خصوص برخی از مصادیق سبک زندگی مثل معماری، پوشش، موسیقی، نظم و انضباط، قانون‌گرایی، مصرف‌گرایی، تجمل‌گرایی و امثال آن سخنان و توصیه‌های فراوانی داشته‌اند (شریفی، ۱۳۹۲: ۴۱). طراحی مدل مفهومی سبک زندگی از دیدگاه مقام معظم رهبری می‌تواند به‌عنوان یک نقشه راه و دکرترین مورد استفاده کلیه نهادها، موسسات، وزارتخانه‌ها و مدیران برنامه‌ریزی شود چون از مصادیق به مفاهیم و آرمان‌ها رسیده است. مقام معظم رهبری در اهمیت توجه به سبک زندگی اسلامی می‌فرمایند: در ارتباط با واکاوی مفهوم سبک زندگی به‌عنوان یک مسأله مهم و اساسی، باید گفت که رهبر انقلاب مفهوم سبک زندگی را یکی از ابعاد پیشرفت در مفهوم اسلامی قلمداد می‌کنند که باید به آن اهمیت

فصلنامه رهیافت‌های نوین مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی، شماره ۷، پائیز ۱۴۰۱

داد. مقام معظم رهبری دو سبک کلی را برای زندگی تعریف کرده‌اند: سبک زندگی غیرتوحیدی که در آن تعالیم مکاتب مادی در صدر است و مفاهیم مصرف‌گرایی، لذت‌گرایی و عرفی‌بودن دین حاکم است و سبک زندگی توحیدی که در آن دستورات الهی در صدر است و سیاست، فرهنگ و اقتصاد از این مفاهیم تأثیر می‌پذیرد. ایشان در باب اتخاذ روش صحیح سبک زندگی اسلامی بیان می‌دارند: دوری کردن از منش‌های اشرافی‌گری و از موضع بالا به مردم نگاه کردن و مانند این‌ها؛ این هم یک جلوه دیگری است از مردمی بودن که از این منش‌های اشرافی‌گری که معمول است در دنیا و همه دولت‌ها و مسئولیت‌ها و مسئولین مبتلا هستند به این جور نگاه به مردم، به این جور روش زندگی، باید اجتناب کرد (بیانات در نخستین دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیات دولت سیزدهم ۱۴۰۰/۰۶/۰۶).

مؤلفه‌های اصلی سبک زندگی غربی

سبک زندگی افراد و جوامع، افزون بر اینکه بیانگر هویت شخصی و اجتماعی و معرف شخصیت فرد یا جامعه‌ای خاص است، شاخص و نشانه‌ای از هویت دینی و ارزشی فرد یا جامعه نیز به شمار می‌رود (گیدنز، ۱۳۸۵: ۱۲۰). منشا اصلی اختلاف در سبک زندگی، ناشی از اختلاف در انسان‌شناسی و نوع نگاه به انسان، حقیقت انسان و فلسفه وجودی اوست زیرا منظور از سبک زندگی، سبک زندگی انسانی است. در اندیشه اومانستی، انسان است که محور همه چیز قرار دارد انسان است که با تکیه بر قوانین خودساخته و با استناد به تجربیات تاریخی و عقلانیت خود باید شیوه زندگی خویش را انتخاب کند. به تعبیر یکی از نویسندگان غربی، در دوران جدید مردم به جای پرستش انسان‌خدایی (=حضرت مسیح) به پرستش خدای انسانی (=خود) روی آوردند. (گاردنر، ۱۳۸۶: ۴۴) و به تعبیر دقیق، در تفکر اومانستی همه موجودات عالم خادم انسان‌اند، اما انسان خود خادم هیچ موجود دیگری، حتی خدا نیست (گنون، ۱۳۷۲: ۸۲).

سبک زندگی می‌تواند یکی از راهکارهای شناخت خودی از بیگانه نیز تلقی شود؛ چرا که سبب می‌شود افراد همسو و غیرهمسو از هم متمایز شوند (شایگان، ۱۳۸۴: ۱۴). سبک زندگی غلط و معیوب غربی عواقب سنگین اقتصادی، اجتماعی و امنیتی برای مردم رقم زده است. نکته‌ای که باید به آن توجه کرد این است که هر یک از ملت‌های دنیا که این سبک زندگی را پذیرفته‌اند دچار همان عواقب و مضرات جبران‌ناپذیر شده‌اند. آمار بالای تجاوز، خودکشی و بیماری‌های روحی و روانی در کشورهای غربی که از این سبک پیروی کرده‌اند دلیلی بر این مساله است. در رسانه‌ها، سبک زندگی اسلامی، تحت فشار سکولاریزم و نسبی‌گرایی واقع می‌شود که این پیامدها، اصول و ارزش‌های مطلق دینی را در شکل‌دهی سبک زندگی مطلوب تهدید می‌کنند. (رفیع‌پور، ۱۳۷۸، ص ۳۶).

آنچه در اصطلاح سبک زندگی غربی مدنظر می‌باشد به اومانسیسم و انسان محوری باز می‌گردد. در

واکاوی مولفه‌های سبک زندگی مدیران در حکمرانی اسلامی از دیدگاه.../رجبی ده‌برزویی و بیدگلی

این نوع سبک زندگی محوریت همه باورها و ارزش‌ها حول انسان مادی دوران دارد. در این سبک زندگی، انسان ملاک نهایی است که بر اساس آن تمام زندگی، مورد سنجش و ارزیابی قرار می‌گیرد. این دیدگاه را می‌توان در اندیشه‌های بسیاری از شخصیت‌های غربی چون مارکس و در مکاتبی چون اگزیستانسیالیسم و امثال آن جست. این دیدگاه، زندگی را سراسر بی‌ارزش دانسته و تنها هدف از زندگی را رسیدن به امیال می‌داند، از سوی دیگر مرگ و نیستی نهایی را، مبنایی برای این نگرش می‌داند.

مقام معظم رهبری در خصوص مولفه‌های سبک زندگی غربی می‌فرمایند: ما در کشورمان در این ۴۳ سال هر جا کار زمین مانده، انسان نگاه که می‌کند، می‌بیند پای فساد، اشرافی‌گری و نگاه‌های غیر انقلابی، حرکت‌های غیر انقلابی [در میان است]؛ این‌ها است که موجب می‌شود که کارها روی زمین بماند و پیشرفت نکند؛ بنابراین پایبندی به اصول انقلاب، مسلماً یکی از مهم‌ترین وسایل و ابزارهای پیشرفت کشور و پیشرفت ملت است (بیانات در ارتباط تصویری با مردم قم ۱۴۰۰/۱۰/۱۹).

مولفه‌های سبک زندگی اسلامی بر مدیران از دیدگاه مقام معظم رهبری

با خصوصاتی که در خصوص ماهیت و مفهوم مدیریت در اسلام وجود دارد قطعاً هر شخصی نمی‌تواند به‌عنوان مدیر مطرح باشد و ارزش‌ها و ویژگی‌های خاصی را می‌طلبد که اگر به بیانات رهبر معظم انقلاب در سال‌های اخیر نگاهی بیندازیم مشاهده خواهیم کرد که ایشان به موضوع سبک زندگی توجه ویژه‌ای مبذول می‌دارند، چرا که در بسیاری از دیدارهایشان با اقشار گوناگون جامعه به این موضوع می‌پردازند. پژوهشگران در این مقاله با تحلیل داده‌ها با روش گفتمانی لاکلا و موف و از طریق آن به تجزیه و تحلیل متون مربوط به بیانات امام خامنه‌ای به‌عنوان کردار گفتمانی زبانی می‌پردازند که یافته‌های مقاله حاکی از آن است که این مولفه‌ها عبارتند از ایمان، عقلانیت، عدالت اجتماعی، ساده‌زیستی، مسئولیت‌پذیری، مشورت‌پذیری و اصلاح الگوی مصرف می‌باشند که به اجمال به تبیین آن از دیدگاه مقام معظم رهبری امام خامنه‌ای (مدظله) می‌پردازیم.

ایمان

اولین ویژگی یک مدیر اسلامی موحد بودن و ایمان وی به قادر یکتاست. در واقع آن‌چه ملاک گزینش مدیران در نظام اسلامی است خصایص برتر آن‌ها نسبت به دیگران است که از مهمترین آن‌ها ایمان به قادر مطلق، اطاعت از دستورات دینی و عمل به واجبات و دوری از محرّمات است. ایمان فرد او را عامل به کار خیر می‌کند و کار خیر موجب تقویت ایمان او می‌شود مدیری که از وظایف خطیر و حساس او هدایت افراد است در وهله اول خود باید عامل باشد و این ممکن نخواهد بود مگر به سبب ایمان و اعمال

فصلنامه رهیافت‌های نوین مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی، شماره ۷، پائیز ۱۴۰۱

صالح (سرمدی، ۱۳۹۹: ۴۷) در نقطه مقابل سبک زندگی غربی، سبک زندگی اسلامی است که جمهوری اسلامی، معنویت‌گرایی و اصالت‌بخشی را هدف خود قرار داده است رهبران اسلامی معنویت را که در سبک زندگی غربی کمرنگ شده است برنامه اصلی خود قرار داده اند. معنویت مهمترین وجه تمایز بین حکومت اسلامی و حکومت پهلوی است، به گونه‌ای که هدف اصلی حکام پهلوی، مبارزه با دین و دین‌داری بود، ولی در مقابل هدف اصلی مدیران نظام جمهوری اسلامی ترویج اسلام ناب محمدی است. یکی از شاخصه‌های مدیر اسلامی، ایمان و تقوا است، کسی که بتواند از فرصت‌های موجود بهترین بهره را ببرد و با مدیریت منابع انسانی اقدامی جهادی را صورت دهد و صرفاً به امکانات توجه نداشته باشد. قطعاً فضای سازمان‌ها و رسانه‌های کشور در تحقق و بسترسازی مدیریت اسلامی در کشور بسیار مؤثر است و باید از تمام ابزارهای موجود برای به وجود آمدن جریان جهادی در کشور استفاده کرد. در سال‌های ابتدایی پیروزی انقلاب، سال‌های جنگ و جهاد سازندگی مشاهده می‌شد که همه مردم برای انجام فعالیت‌ها و پیشبرد اهداف انقلاب اسلامی با ایمان و اعتقاد الهی کار می‌کردند.

امام خامنه‌ای در خصوص ایمان می‌فرمایند: اگر اسلام نبود، ایمان به خدا نبود، ایمان به معارف اسلامی نبود، تعهد و پایبندی به وظایف دینی نبود، نظام جمهوری اسلامی هم مثل دیگران می‌رفت زیر چتر نظام سلطه و قدرت استکباری آمریکا و غیر آمریکا؛ همچنان که دیگران رفتند (بیانات در دیدار ائمه جماعات مساجد استان تهران ۱۳۹۵/۰۵/۳۱).

امام خامنه‌ای در بیاناتی اشاره می‌فرمایند که جامعه اسلامی جامعه‌ای است که اگر از لحاظ جنبه‌های مادی به اسلام عمل نکنند، بدون تردید در قله قرار خواهد گرفت؛ از لحاظ علم، از لحاظ صنعت لازم، از لحاظ معیشت، از لحاظ روابط اجتماعی، از لحاظ عزت و شرف دنیائی و عمومی و ملی و بین‌المللی در اوج قرار می‌گیرد؛ اما این همه کارها نیست، همه هدف‌ها نیست. اگر زندگی ما در دنیا زندگی خوبی باشد، اما لحظه مرگ ما لحظه بدبختی و روسیاهی ما باشد، چه فایده دارد؟ دیدید جوان‌های ما جوان‌های آن‌روز شما در میدان‌های جنگ، چگونه بی‌محابا وارد عرصه‌های خطر می‌شدند؛ [در] همین عملیات‌هایی که ذکر کردند چه در منطقه ایلام، چه در منطقه خوزستان، چه در منطقه استانهای غربی این جوان‌ها کجاها رفتند؛ چه کارها کردند؛ مرگ را تحقیر کردند؛ خطر را کوچک شمردند؛ [چون] دل اینها با حقایق آشنا شده بود. انسان وقتی آن طرف را ببیند، آن نعمت را ببیند، از آن طرف خاطر جمع باشد، راحت زندگی می‌کند، راحت فداکاری می‌کند، راحت بر مشکلات صبر می‌کند، راحت قدم در وادی‌های خطر می‌گذارد و پیش می‌رود (بیانات در دیدار مردم استان ایلام در سال روز ولادت امیرالمؤمنین علیه‌السلام ۱۳۹۳/۰۲/۲۳).

واکاوی مولفه‌های سبک زندگی مدیران در حکمرانی اسلامی از دیدگاه.../رجبی ده‌برزویی و بیدگلی

عقلانیت

دومین ویژگی مدیر اسلامی، عقلانیت است، زیرا در تحقق سعادت، تعالی و پیشرفت فرد و جامعه، گسترش عقل‌گرایی و پرورش قوه تفکر مهم است (مطهری، ۱۳۹۹، ۲۷۱). انسان‌ها موجوداتی مختار هستند که ممکن است انتخاب‌های آنها متأثر از عوامل گوناگون متفاوت باشد برای گزینش سبک زندگی دینی و اسلامی، اراده‌ها و انگیزه‌ها نیز لازم است در مسیر عقلانیت حرکت کنند (مصباح، ۱۳۸۵: ۲۳۶) عقل موهبتی الهی و نعمتی بزرگ است که به شرافت خلقت نخستین مشرف است و خدای حکیم به واسطه آن حجت خود را برای مردم تمام کرده و به کمال رسانده است و خداوند پیامبرانش را به وسیله عقل به ربوبیت خویش هدایت کرده است از ویژگی‌های عمده مدیر در نظام اسلامی عاقل بودن اوست در واقع اقتضاء حکومت اسلامی مدیریت جامعه بر اساس احکام عقلی است و این میسر نخواهد شد مگر در سایه ارتباط و هماهنگی بین دین و عقل که از طرف ائمه اطهار نیز بر آن تصریح شده است. (سرمدی، ۱۳۹۹: ۱۷۹) پذیرش عقلانیت به عنوان یک منبع مهم در مدیریت اسلامی است. مدیریت در جامعه اسلامی باید بر اساس عقل، تدبیر و مشورت پذیری باشد. مدیری که عاقلانه رفتار کند و بر اساس تدبیر و عقلانیت در امور تصمیم‌گیری داشته باشد، قطعاً در آینده نظام اداری و حکمرانی اسلامی جایگاه مطلوب‌تری خواهد داشت.

اگر عقلانیت در عدالت نباشد، گاهی اوقات عدالت به ضد خودش تبدیل می‌شود؛ اگر درست در باب عدالت محاسبه نباشد (بیانات در دیدار اعضای هیات دولت ۱۳۸۸/۰۶/۱۶).

اسلام عقلانیت را و معنویت را و عدالت را با یکدیگر به ملت‌ها هدیه می‌دهد؛ اسلام عقلانیت، اسلام تدبیر و تفکر، اسلام معنویت، اسلام توجه و توکل به خدای متعال، اسلام جهاد، اسلام کار، اسلام اقدام؛ این‌ها تعالیم خدای متعال و تعالیم اسلامی است به ما (بیانات در دیدار شرکت‌کنندگان در اجلاس جهانی جوانان و بیداری اسلامی ۱۳۹۰/۱۱/۱۰).

عدالت اجتماعی

عدالت نقطه مقابل ظلم است و به عبارت دیگر افراد بشر در دنیا به سبب خلقت خودشان، به حسب فعالیت‌های که می‌کنند و استعداد‌های که از خود نشان می‌دهند، استحقاق‌های پیدا می‌کنند. علامه طباطبائی می‌گوید: عدالت فقهی ملکه‌ای نفسانی است که مانع از ارتکاب گناهان کبیره می‌شود (طباطبائی، ۱۳۹۷: ۲۱۹)، در علم کلام، عدل در دو معنا به کار می‌رود، آیت‌الله مصباح یزدی در آموزش عقاید اشاره می‌کند که این دو معنا یکی ادای حق صاحب حق است و دومی چیزی را در جای مناسب

فصلنامه رهیافت‌های نوین مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی، شماره ۷، پائیز ۱۴۰۱

خود قرار دادن می‌باشد (مصباح یزدی، ۱۳۶۵: ۱۹۲) نوع سبک زندگی مسئولان در یک نظام سیاسی به طور اعم و در جمهوری اسلامی به نحو اخص، هم در جامعه و هم در حکمرانی مسئولان تأثیرگذار است. اگر کارآمدی (در حوزه‌های مختلف مانند پیشرفت، امنیت و...) و عدالت را دو مولفه کلیدی سنجش هر نظم سیاسی بدانیم، سبک زندگی مسئولان بر هر دو مؤثر است. از یک سو اگر شکافی میان زندگی مسئولان و لایه متوسط به پایین جامعه وجود داشته باشد، نه تنها شکاف جدی میان کارآمدی و عدالت واقعی و احساس کارآمدی و عدالت در جامعه شکل خواهد گرفت، بلکه تحمل رنج‌ها و ملالت‌ها برای مردم نیز بسیار مشقت‌بارتر و سخت‌تر از حالتی خواهد بود که این شکاف وجود ندارد. به عبارت دیگر، احساس تبعیض به‌ویژه اگر میان مردم و مسئولان باشد، نارضایتی‌ها را مضاعف و واکنش‌ها به نظم موجود را نیز تشدید خواهد کرد.

امام خامنه‌ای در خصوص رعایت عدالت اجتماعی توسط مدیران می‌فرمایند که: هدف این است که ما بتوانیم عدالت اجتماعی را در جامعه تأمین کنیم، فقر را ریشه‌کن کنیم تا ثروتمند شدن کشور به نفع رفع فقر و ریشه‌کنی فقر باشد؛ والا الان ثروتمندترین کشور دنیا آمریکا است؛ آنجا چند میلیون انسان زیر خط فقر زندگی می‌کنند، عده زیادی در گوشه خیابان‌ها از گرسنگی یا از سرما یا از گرما می‌میرند؛ ما این را نمی‌خواهیم. صرف اینکه یک کشور ثروتمند باشد، این، آن چیزی نیست که مورد نظر اسلام و مطلوب اسلام [باشد]؛ باید این ثروت در خدمت ریشه‌کنی فقر باشد، در خدمت گسترش عدالت باشد؛ با این نگاه و با این رویکرد باید حرکت کرد (بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیات دولت ۳۰/۰۵/۱۳۹۸).

همچنین ایشان می‌فرمایند: ما در این ۳۷، ۳۸ سالی که از اول انقلاب گذشته است، خوب پیش رفتیم. واقعاً اگر کسی با چشم انصاف نگاه کند، ایران وابسته عقب‌افتاده گمنام دلیل زبردست و پای آمریکا و انگلیس، امروز جوری شده است که آمریکا و انگلیس و بقیه می‌آیند صف می‌بندند برای این که امکانات موجود جمهوری اسلامی در منطقه را بلکه بتوانند به نحوی مصادره کنند و نمی‌توانند؛ یعنی این جور گسترش پیدا کرده است عزت اسلامی و عزت نظام اسلامی و ایران اسلامی که آن‌هایی که با چشم تحقیر نگاه می‌کردند به ملت‌ها و از جمله به ملت ایران - مثل دوران طاغوت - امروز مجبورند مثل یک هم‌اورد قدرتمند با او مواجه بشوند. این پیشرفت عمومی ملت است. در علم پیشرفت کردیم، در سیاست پیشرفت کردیم، در مسائل گوناگون مورد نظر اسلام پیشرفت کردیم. از لحاظ عدالت اجتماعی هم امروز با گذشته، زمین تا آسمان فرق کرده است؛ البته تا آن عدالت اسلامی خیلی فاصله داریم تا عدالت مطلوب خیلی فاصله داریم. امروز متأسفانه همچنان نشانه‌های اشرافی‌گری و تجملات و بعضی از انحرافات

واکاوی مولفه‌های سبک زندگی مدیران در حکمرانی اسلامی از دیدگاه... / رجبی ده‌برزونی و بیدگلی

گوناگون در جامعه ما کم نیست اما وقتی نسبت به قبل از انقلاب ملاحظه بکنیم حالا شما جوان‌ها که قبل از انقلاب را ندیدید؛ ما و آن‌هایی که دیدیم قبل از انقلاب را پیشرفت ملت ایران و کشور اسلامی نسبت به آن وقت، پیشرفت بسیار برجسته‌ای است (بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم ۱۳۹۵/۰۵/۱۱).

ساده‌زیستی

اگر بپذیریم یکی از شیوه‌های مهم مدیران پیروی از پیشوایان دین است لاجرم باید ساده‌زیستی را به‌عنوان یک اصل بدیهی بپذیریم و به آن عمل کنیم. برای کسب این فضیلت اخلاقی می‌توان به سه عامل دنیاشناسی، فرهنگ‌سازی و ساده‌زیستی رهبران دینی اشاره نمود.

آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله) در باب اهمیت ساده‌زیستی در دیدار مدیران نظام فرمودند که: این همه که ما در روایات، در نهج‌البلاغه، در کلمات نبی اکرم و ائمه علیهم‌السلام و بزرگان درباره بی‌رغبتی به دنیا و بی‌اعتنایی به زخارف دنیا برای شخص خود تأکید و توصیه داریم، به‌خاطر تأثیر عظیم این عامل است. اولیای خدا کسانی که توانستند آن پرچم را محکم در دست گیرند و این راه دشوار را راحت، بدون خستگی و بدون از پا افتادن پیش ببرند کسانی بودند که از این‌گدنه گذشتند. لذا در دعای بسیار خوش مضمون ندبه که در ابتدای آن، خدای متعال را بر آنچه که برای اولیایش پیش آورده است، حمد می‌کند؛ که یکی از آن زیباترین و پرمغزترین مفاهیم، بخصوص در این عبارات و جملات اول دعا مندرج است - می‌فرماید: «بعد ان شرطت علیهم الزهد فی درجات هذه الدنيا الدنیه و زخرفها و زبرجها»؛ آن‌ها را به بالاترین مراتب و مدارج تکامل و تعالی معنوی رساندی؛ به آن نعمت‌هایی که «لا زوال له و لا اضمحلال». این نعمت‌ها را به آنها دادی و انتخابشان کردی؛ اما این شرط را برایشان گذاشتی. پیامبر در بالاترین نقطه تعالی وجودی انسان است. این بدون کمک الهی که ممکن نیست؛ بدون زمینه دادن خدا که ممکن نیست؛ باری را بر دوش می‌گیرند که این بار، فقط مخصوص زمان خودشان نیست؛ حرکتی را به وجود می‌آورند که با پایان عمر خودشان، پایان پیدا نمی‌پذیرد (بیانات در دیدار کارگزاران نظام ۱۳۷۸/۰۸/۱۵).

مسئولیت‌پذیری

مسئولیت به معنای تعهد و پایبندی است. هرگاه انسان متعهد به انجام کاری می‌شود، مسئولیت انجام آن کار را به عهده می‌گیرد و خود را موظف می‌داند تا آن را به صورت کامل انجام دهد. همه انسان‌ها در معرض اشتباه و خطا قرار می‌گیرند و چون اختیار دارند، خودشان مسئول مستقیم رفتار و تصمیم‌های خودشان هستند، اما تفاوت افراد مسئولیت‌پذیر با یک فرد غیر مسئول در نحوه برخورد با اشتباهاتی است که از سوی او انجام می‌شود. فرد مسئولیت‌پذیر اشتباه را می‌پذیرد و درصدد جبران و اصلاح آن برمی‌آید.

فصلنامه رهیافت‌های نوین مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی، شماره ۷، پائیز ۱۴۰۱

نهراسیدن از اشتباه کردن هم یکی از مواردی است که موجب افزایش مسئولیت‌پذیری می‌شود و در واقع نترسیدن از اشتباه و شکست و درس گرفتن از آن‌هاست. مرور رفتارهایی که منجر به شکست شده است و عدم تکرار آنها باعث پیشرفت و بهبود عملکرد در انجام وظایف می‌شود. انسان هر قدر که در انجام کاری پایدار و جدی تر عمل کند احتمال دستیابی به نتیجه مطلوب را بیشتر می‌کند و در مقابل، انجام بدون برنامه و گاه‌گانه یک کار موجب ایجاد خستگی و بی‌حوصلگی و در نتیجه ترک آن می‌گردد.

مقام معظم رهبری در دیدار با رئیس محترم جمهور و اعضای هیات دولت در خصوص مسئولیت‌پذیری اشاره داشتند که: صداقت و مسؤلیت‌پذیری باید در مدیران وجود داشته باشد. هنر یک مدیر این است که مسؤلیت‌پذیری داشته باشد (بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیأت دولت، ۱۳۸۱/۰۶/۰۴). همچنین ایشان در باب اهمیت مسؤلیت‌پذیری همگان خصوصا مدیران بیان داشتند که: همه باید احساس کنند که در قبال حادثه عظیم انقلاب اسلامی که پرچم اسلام برافراشته شد وظیفه دارند (بیانات در دیدار اعضای ستاد بزرگداشت چهارهزار شهید استان گلستان ۱۳۹۵/۰۹/۱۵).

مشورت‌پذیری

گسترده‌گی کار از یک طرف و پیچیدگی و تنوع آن از طرف دیگر ضرورت مشورت را بیش از پیش آشکار می‌سازد. مشورت‌کردن موجب تقویت کار با روحیه تعاون است؛ زیرا مدیر با همکاران در سایه اصول خشک و جامدی ارتباط غیرممکن است. پس در مدیریت اسلامی باید در بین تمام سطوح به‌عنوان یک اصل از اصول اسلامی مورد توجه قرار گیرد. در اسلام شورا آنقدر اهمیت دارد که خداوند پیامبر اسلام (ص) با اینکه وی معصوم و به مبدا وحی متصل بود، مکلف نموده بود برای اداره جامعه، نخست با اصحاب خود مشورت نماید و نظرات و عقاید آنان را بدست آورد و سپس برای اقدامی که مصلحت می‌بیند تصمیم بگیرد و سیره پیامبر نیز همواره چنین بود. چنانچه در قرآن کریم خطاب به پیامبر آمده است ای پیامبر با آنان در کار جامعه مشورت کن، سپس وقتی تصمیم گرفتی، بر خدا توکل کن که خداوند آنان را که بر او توکل می‌کنند دوست می‌دارد (آل عمران، ۱۵۹) در آیه فوق واضح است که شورا در شریعت اسلامی اصلی جاودانه باشد و مدیران باید همواره به آن عمل کنند و از فواید آن بهره‌مند شوند. موضوع شورا و مشورت یکی از ارکان اصلی حکومت اسلامی است و از فواید مهم آن برای مدیران کمک‌گرفتن از افکار دیگران است. حضرت علی (ع) در خطبه ۱۶۴ نهج البلاغه می‌فرماید آن کس که آراء گوناگون را استقبال کند، موارد خطا و اشتباه را می‌شناسد. اهمیت مشورت در اسلام تا بدان حد است که یکی از سوره‌های قرآن بدین نام اختصاص داده شده است زیرا مدیر به همان ترتیب که با مشورت با کارکنان روحیه جمعی را بالا می‌برد، از طرف دیگر خودکامگی، خودمحوری و روحیه استبدادی

واکاوی مولفه‌های سبک زندگی مدیران در حکمرانی اسلامی از دیدگاه.../رجبی ده‌برزویی و بیدگلی

را نیز از خود دور می‌سازد و بدین ترتیب، سازمان را متعلق به همه کارکنان می‌داند و با پذیرش این تفکر نوعی احساس مسئولیت توأم با عزت نفس در کارکنان تحت سرپرستی خود ایجاد می‌کند. البته در مشورت حدود و ویژگی‌های فرد مشورت شونده برای مدیر اهمیت دارد این امر نیاز به برنامه‌ریزی و هماهنگی لازم و مناسب دارد. سازمان‌دهی و رعایت دقیق جوانب برای رفع نقاط ضعف و جلوگیری از زیان‌های احتمالی و استفاده مؤثر از مجموعه فعالیت‌های سازمان ضروری به نظر می‌رسد (سرمدی، ۱۳۹۹: ۲۲۶).

اسلام در ضمن این که احکام الهی و اراده الهی را در هدایت و صلاح انسان‌ها دارای کمال تأثیر می‌داند، اراده انسان، حضور انسان و حضور آحاد مردم را هم در همه کارها پیش‌بینی کرده‌است. یک نمونه آن همین مسأله شورا است. خدای متعال در علائم مؤمنین می‌فرماید: «و امرهم شوری بینهم»؛ کارهایشان را با مشورت انجام می‌دهند. البته مشورت، با شکل‌های مختلفی ممکن است انجام گیرد؛ این هم یک شکل از اشکال مشورت است (بیانات در دیدار مسئولان شوراها، ۱۳۷۸/۰۳/۰۴).

اصلاح الگوی مصرف

سکولاریسم غربی اساساً یک موج فرهنگی است که در آن لذت‌گرایی، خوش‌گذرانی و مصرف‌گرایی مفاهیم اصلی یک زندگی خوب را تشکیل می‌دهند (هانتینگتون، ۱۳۷۴: ۱۶۶). در قرآن کریم در آیه ۳۱ سوره اعراف بیان گردیده است که: «كُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ». بخورید و بیاشامید ولی اسراف نکنید، به درستی که خداوند اسراف کاران را دوست نمی‌دارد. (اعراف، ۳۱) اصلاح الگوی مصرف، شاید دقیق‌ترین عبارتی باشد که برای استفاده بهینه از تمامی امکانات مادی و معنوی می‌توان به کار برد. استفاده بهینه از امکانات، علاوه بر صرفه‌جویی اقتصادی در آن، شامل اصلاح روش مصرف نیز می‌شود. اعتدال در مصرف، یعنی بهره‌گیری از امکانات زندگی به گونه‌ای که مستلزم تلف کردن و هدر دادن مال و نیز مازاد بر نیاز نباشد و کم و کیف آن، از نگاه عرف، هماهنگ با شرایط زمانی و مکانی و متناسب با شان و موقعیت مصرف‌کننده باشد (کلانتری، ۱۳۸۷: ۴۳) شناسایی نیازهای واقعی، رعایت اعتدال و صرفه‌جویی و بهره‌برداری از امکانات را الگوی صحیح مصرف بیان می‌کند. به دیگر سخن، الگوی مصرف، از یک سو راهنمای حرکت درست جامعه در مسیر بخش وسیعی از منابع کمیاب و از سوی دیگر، عامل تنظیم نیازهای واقعی جامعه است. در نگرش اسلامی، مصرف مطلوب، مصرف در حد کفایت است، یعنی مصرف برای زندگی و تأمین نیازها که به گونه معقول و منطقی و بر اساس امکانات شکل گیرد.

امام خامنه‌ای در باب اصلاح الگوی مصرف در جمع زائران امام رضا (ع) اشاره داشتند که اشرافی‌گری و مصرف بی‌رویه را یک بیماری و دارای تبعات منفی فرهنگی برای کشور می‌دانند. ضمناً تأکید می‌فرمایند که صرفه‌جویی به معنای مصرف نکردن نیست؛ به معنای ضایع نکردن مال، مصرف را کارآمد و ثمربخش

فصلنامه رهیافت‌های نوین مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی، شماره ۷، پائیز ۱۴۰۱

کردن می‌باشد. وضع جامعه ما از لحاظ مصرف، وضع خوبی نیست. عادت‌های ما، سنت‌های ما، روش‌های غلطی که از این و آن یاد گرفته‌ایم، ما را سوق داده است. به زیاده‌روی در مصرف به نحو اسراف. اسراف هم لطمه اقتصادی می‌زند و هم لطمه فرهنگی. وقتی جامعه‌ای دچار بیماری اسراف شد، لذا از لحاظ فرهنگی هم بر روی او تاثیرهای منفی می‌گذارد (بیانات مقام معظم رهبری در جمع زائران امام رضا (ع) ۱۳۸۸/۱/۱).

نتیجه‌گیری

برنامه‌های دینی در آیین اسلام، ناظر به ابعاد وجودی بشر و در دو حیطة اعتقاد و عمل طراحی و ارائه شده است و از این‌رو، دین اسلام، کارکرد سبک‌آفرینی و هویت‌بخشی دارد. سبک زندگی در دهه‌های اخیر از مفاهیم اساسی در حوزه علوم انسانی بوده است. سبک زندگی، نه امری کاملاً فردی است و نه امری کاملاً اجتماعی، بلکه هم ابعاد فردی و سلايق و امیال و خواسته‌های شخصی در آن لحاظ می‌شود و هم تاثیرات اجتماعی و محیطی و علایق جمعی در شکل‌گیری آن نقش ایفا می‌کند. البته نگاه به زندگی و سبک زندگی از نگاه اسلام پایه و اساس زندگی اجتماعی است که اگر به درستی در کشور احیا شود امنیت روانی و امنیت اجتماعی را در بر خواهد داشت. فرهنگ سازی و نهادینه کردن یک سبک زندگی خاص نیاز به تعمق، تدبیر، اجماع نخبگان، برنامه‌ریزی و عزم ملی دارد و با حرکت‌های شتاب‌زده و مقطعی سازگاری نیست؛ بنابراین چنان که جمهوری اسلامی ایران می‌خواهد در عرصه فرهنگ‌سازی و احیاء و رواج سبک زندگی اسلامی گام بردارد؛ باید مولفه‌های آن را بشناسد و برای آنها برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری کند. مقام معظم رهبری نقش مدیران جامعه اسلامی را در سه گام تبیین، ترویج و تحقق سبک زندگی اسلامی برجسته می‌دانند. مدیران نظام اسلامی به‌عنوان صف مقدم اتصال مردم و حاکمیت در زمینه‌سازی و بسترسازی تقویت سبک زندگی اسلامی و هوشیارسازی افراد از آسیب‌های سبک زندگی غربی سهم بسزایی دارند.

بهترین راه برای رسیدن به سبک زندگی ایده‌آل رجوع به سخنان گهربار مقام معظم رهبری می‌باشد. یافته‌های این مقاله، مولفه‌های سبک زندگی مدیران در حکمرانی اسلامی است که با تکیه بر اندیشه امام خامنه‌ای عبارتند از: ایمان، عقلانیت، عدالت‌اجتماعی، ساده‌زیستی، مسئولیت‌پذیری، مشورت‌پذیری و اصلاح الگوی مصرف می‌باشند که مورد واکاوی قرار گرفتند. دستاوردهای این پژوهش از نوع کاربردی است زیرا سبک زندگی مدیران به عینیت‌های بیرونی جامعه اشاره دارد.

واکاوی مولفه‌های سبک زندگی مدیران در حکمرانی اسلامی از دیدگاه... / رجبی ده‌برزوئی و بیدگلی

منابع

- ۱) قرآن کریم
- ۲) نهج البلاغه
- ۳) ازکیا، مصطفی و همکاران (۱۳۹۶)، روش‌های تحقیق کیفی از نظریه تا عمل، جلد دوم، تهران: انتشارات کیهان
- ۴) بیانات مقام معظم رهبری در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۹/۱۲/۱۴۰۰
- ۵) بیانات مقام معظم رهبری در نخستین دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیات دولت سیزدهم ۰۶/۰۶/۱۴۰۰
- ۶) بیانات مقام معظم رهبری در دیدار اعضای هیات دولت ۱۶/۰۶/۱۳۸۸
- ۷) بیانات مقام معظم رهبری در دیدار اقشار مختلف مردم ۱۱/۰۵/۱۳۹۵
- ۸) بیانات مقام معظم رهبری در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیات دولت ۳۰/۰۵/۱۳۹۸
- ۹) بیانات مقام معظم رهبری در دیدار شرکت‌کنندگان در اجلاس جهانی جوانان و بیداری اسلامی ۱۰/۱۱/۱۳۹۰
- ۱۰) بیانات مقام معظم رهبری در ارتباط تصویری با مردم قم ۱۹/۱۰/۱۴۰۰
- ۱۱) بیانات مقام معظم رهبری در دیدار ائمه‌جماعات مساجد استان تهران ۳۱/۰۵/۱۳۹۵
- ۱۲) بیانات مقام معظم رهبری در دیدار کارگزاران نظام ۱۵/۰۸/۱۳۷۸
- ۱۳) بیانات مقام معظم رهبری در جمع زائران امام رضا (ع) ۱۳۸۸/۱/۱
- ۱۴) بیانات مقام معظم رهبری در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیات دولت ۳۰/۰۵/۱۳۹۸
- ۱۵) بیانات مقام معظم رهبری در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیات دولت ۰۴/۰۶/۱۳۸۱
- ۱۶) رفیع‌پور، فرامرز (۱۳۷۸)، وسایل ارتباط جمعی و تغییر ارزش‌های اجتماعی. تهران: نشر کتاب فردا
- ۱۷) سرمدی، محمدرضا (۱۳۹۹)، مدیریت اسلامی، تهران: انتشارات پیام نورا
- ۱۸) شایگان، داریوش (۱۳۸۴). افسون‌زدگی جدید، ترجمه فاطمه ولیانی، تهران: نشر فروزان
- ۱۹) شریفی، احمدحسین (۱۳۹۲)، سبک زندگی اسلامی-ایرانی، مرکز پژوهش‌های علوم اسلامی صدا، انتشارات آفتاب توسعه
- ۲۰) طباطبایی، سید محمد حسین (۱۲۹۷ق)، المیزان فی تفسیر القرآن، تهران: دارالکتب الاسلامیه

فصلنامه رهیافت‌های نوین مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی، شماره ۷، پائیز ۱۴۰۱

- ۲۱) عترت‌دوست، محمد (۱۳۹۸)، روش‌شناسی فهم حدیث در فرآیند سه‌گانه تحلیل متن، تحلیل محتوا و تحلیل گفتمان، دو فصلنامه حدیث پژوهی، سال یازدهم، شماره ۲۱، صص ۳۲۰-۲۹۱
- ۲۲) کاویانی، محمد (۱۳۹۱)، سبک زندگی اسلامی و ابزار آن، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه
- ۲۳) کلانتری، علی اکبر (۱۳۸۷)، اسلام و الگوی مصرف، قم: بوستان کتاب
- ۲۴) گاردنر، ویلیام (۱۳۸۶)، جنگ علیه خانواده، ترجمه معصومه محمدی، تهران: دفتر مطالعات و تحقیقات زنان
- ۲۵) گنون، رنه (۱۳۷۲)، بحران دنیای متجدد، ترجمه ضیاء الدین دهشیری، تهران: انتشارات امیرکبیر
- ۲۶) گیدنز، آنتونی (۱۳۸۵)، تجدد و تشخص (جامعه و هویت شخصی در عصر جدید)، ترجمه ناصر موفقیان، تهران: نشر نی
- ۲۷) مصباح، مجتبی (۱۳۸۵)، بنیاد اخلاق، قم: موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (رضوان الله)
- ۲۸) مصباح یزدی، محمد تقی (۱۳۶۵)، آموزش عقاید، تهران: سازمان تبلیغات اسلامی
- ۲۹) مطهری، مرتضی (۱۳۹۹)، تعلیم و تربیت در اسلام، انتشارات صدرا
- ۳۰) منشی‌زادگان و همکاران (۱۴۰۱)، تحلیل گفتمانی استکبارستیزی در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای از منظر پسا ساختارگرایی، فصلنامه مطالعات راهبردی بسیج، سال بیست و پنجم، شماره ۹۴، صص ۱۵۳-۱۸۱
- ۳۱) مهدوی‌کنی، محمد سعید (۱۳۸۷)، دین و سبک زندگی، تهران: دانشگاه امام صادق (ع)
- ۳۲) هانتینگتون، ساموئل (۱۳۷۴)، نظریه برخورد تمدن‌ها، ترجمه مجتبی امیری، تهران: انتشارات وزارت امور خارجه